

Europa och den andre – krönika för Östgöta-Correspondenten 050618

Demokrati står nu i centrum för diskussionen om EU efter de olika folkliga nej till författningsfördraget.

Demokratikommissionären Margot Wallström talar om att EU behöver en plan D mer än den plan B som efterlysts. Den tyske globaliseringssociologen och EU-vännen Ulrich Beck talade vid ett par seminarier i Stockholm förra veckan om att opposition, möjligheten att säga nej, är en grundförutsättning för demokrati. Det fortsatta europeiska samarbetet behöver mer betona olikheter och samhörigheten i nätverk.

Den enkla utgångspunkten om att demokrati förutsätter opposition är lika självklar som bortglömd i bilden av EU. Just genom att samarbetet vuxit fram genom gradvisa kompromisser utifrån en gemensam önskan att hitta ett ”nja” har EU varken vana av eller institutioner för öppen opposition.

Det är lätt att så här ett par veckor efter de dramatiska folkomröstningarna konstatera att det var både oundvikligt och nödvändigt att det folkliga missnöjet mot EU-utvecklingen fick slå igenom. Men när progressiva EU-vänner lagar efter läge och ser nej som ett uttryck för en sund demokratisk reaktion, känns det som en skönmålning.

Författningsförslaget ger med alla sina ofullkomligheter just spelregler för ett större och mer demokratiskt EU. Det fanns säkert de som röstade nej i en önskan att få bättre demokratiska institutioner. Men principiellt genomtänkta författningsmotståndare är få bland Europas nejsägare. Väljarna ville förvisso kunna uttrycka sin opposition men mest mot sina nationella regeringar och mot en utveckling i sakpolitiska frågor de ogillar.

Inte minst har väljarna sagt nej till mångfald och det obekanta, just det som demokratientusiasterna bland EU-förespråkarna ser som centralt. Det går ett starkt stråk av främlingsfientlighet och önskan att skydda det egna genom folkomröstningsutslagen. Oro för arbetslöshet och den egna tryggheten måste tas på allvar. Den bestämmer i grunden hur människor röstar vad valsedlar och valrörelser än egentligen handlar om. Svenskarna hade 1994 oklara och skeptiska uppfattningar om EU men röstade ändå ja till medlemskap för att det skulle hjälpa landet ur den dåtida ekonomiska krisen. 2003 kunde de däremot inte övertygas om att ett byte till den europeiska valutan skulle göra Sverige ekonomiskt starkare och tryggare.

I dag anser stora väljargrupper i det gamla Västeuropa att de nya tio medlemsstaterna från i fjol hotar deras jobb, löner och skyddade jordbruk. Turkiet som medlem skulle göra det än mer och därtill föra en för dem främmande religion och kultur in i EU:s normalfålla. Det är denna skrämmande konkurrens, mångfald och öppenhet som de just nu identifierar med EU. Både den radikalare vänstern och högern i Europa vinner i dag framgångar på rädslan för det nya och okända. Man behöver inte vara lagd för spekulativa historiska 1930-talsparalleller föra att känna en viss olust inför rådande politiska klimat i Europa. Visst kan det behövas en plan D för EU. Men mer behöver de progressiva Europavännerna kunna utveckla och visa på det löftesrika för alla i en politik av mångfald och öppenhet.

ANDERS MELLBOURN